

ΤΑ ΠΕΝΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ Η ΚΥΠΡΟΣ

Του δρα Χρίστου Γ. Αριστείδου

Καθηγητή των Εμπορικών

Η 24η Οκτωβρίου έχει καθιερωθεί σαν Παγκόσμια Ημέρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και τιμάται σ' ολόκληρο τον κόσμο με διάφορες εκδηλώσεις. Σήμερα γιορτάζεται η 50ή επέτειος της ίδρυσης του ΟΗΕ. Με την ευκαιρία της Ημέρας των Ηνωμένων Εθνών κάθε χρόνο σε κάθε χώρα μέλος του ΟΗΕ γίνονται πολιτικές συζητήσεις, ακούονται διάφορες απόψεις για την αναγκαιότητα του ΟΗΕ και τον ρόλο του που μπορεί να διαδραματίζει σε διεθνή προβλήματα, στα θέματα του αποπλισμού, της ύφεσης και της ειρήνης αλλά και της ανάπτυξης των χωρών που αντιμετωπίζουν σοβαρά και χρόνια οικονομικά και άλλα προβλήματα.

Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αντικαθιστώντας την Κοινωνία των Εθνών, που είχε ιδρυθεί μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά δυστυχώς δεν κατάφερε ν' ανταποκριθεί θετικά στην αποστολή της αφού δεν κατόρθωσε να προλάβει και να ματαιώσει τον τόσο καταστροφικό Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι πρώτες ενέργειες για την ίδρυση του νέου διεθνούς οργανισμού έγιναν τον Αύγουστο-Οκτώβριο του 1944 με συνάντηση των αντιπροσώπων της Μεγάλης Βρετανίας, των Ηνωμένων Πολιτειών, της Σοβιετικής Ένωσης και της Κίνας, που κατάρτισαν ένα αρχικό σχέδιο. Τον Αύγουστο του 1945 πραγματοποιήθηκε ευρεία διάσκεψη με τη

συμμετοχή αντιπροσώπων από 50 κράτη (που εκπροσωπούσαν και το 80% περίπου του πληθυσμού της γης), στον Άγιο Φραγκίσκο των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά την διάσκεψη εκείνη υπεγράφη ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ που άρχισε να ισχύει από τις 24 Οκτωβρίου 1945.

Η ίδρυση του ΟΗΕ, μέσα από τις στάχτες και τα χαλάσματα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αποτελεί έμπρακτη εφαρμογή της έντονης επιθυμίας των λαών όλου του κόσμου να επικρατήσει η ειρήνη, η ομόνοια και η αλληλοκατανόηση ώστε να μη δει ποτέ πια η ανθρωπότητα το φρικιαστικό θέαμα των νεκρών, των ερειπίων, της πείνας και της εξαθλίωσης εξαιτίας ενός νέου πολέμου.

Αυτή ακριβώς η επιθυμία των λαών όλου του κόσμου πύκνωσε τις τάξεις του Οργανισμού ώστε σήμερα να περιλαμβάνει πέραν των 175 χωρών που αποτελούν το σύνολο σχεδόν των κρατών της γης.

Οι σκοποί του Ο.Η.Ε. όπως καθορίζονται στον πρόλογο του Καταστατικού Χάρτη, είναι οι εξής:

1. Η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

2. Η ανάπτυξη μεταξύ των εθνών φιλικών σχέσεων, που να βασίζονται στο σεβασμό της αρχής της ισότητας των δικαιωμάτων και της αυτοδιαθέσεως των μελών - κρατών και η λήψη άλλων κατάλληλων μέτρων για ενίσχυση της παγκό-

σμιας ειρήνης.

3. Η διεθνής συνεργασία στην επίλυση διεθνών προβλημάτων οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και ανθρωπιστικής φύσεως και η προαγωγή και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας.

4. Η οργάνωση και ο συντονισμός των ενεργειών των εθνών για επίτευξη των κοινών σκοπών. Βασική αρχή στην επιδίωξη των πιο πάνω σκοπών είναι κυρίως η υποχρέωση των κρατών-μελών να διευθετούν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα και να απέχουν από κάθε απειλή ή χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους.

Κύρια όργανα του Ο.Η.Ε. που εργάζονται για την επίτευξη των στόχων του είναι:

1. Η Γενική Συνέλευση: Αποτελείται από αντιπροσώπους όλων των κρατών μελών. Έχει γενική αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται κάθε υποθέσεως, δεν μπορεί όμως να παίρνει αποφάσεις που να δεσμεύουν τα κράτη μέλη, αλλά να προβαίνει μόνο σε συστάσεις προς αυτά.

2. Συμβούλιο Ασφαλείας: Είναι το όργανο που έχει την πρωταρχική ευθύνη για τη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας. Αποτελείται από 15 μέλη, από τα οποία τα πέντε είναι μόνιμα, (Ηνωμένες Πολιτείες, Ρωσία, Αγγλία, Γαλλία και Κίνα) και τα άλλα δέκα εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση κάθε δυο χρόνια.

3. Γενική Γραμματεία: Υπηρετεί και συντονίζει τα δυο προηγούμενα σώματα, διευθύνει τα προγράμματα τους και διαγράφει την πολιτική τους. Της Γραμματείας προϊστάται ο Γενικός Γραμματέας, που ορίζεται από την Γενική Συνέλευση με πρόταση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Άλλα όργανα του Ο.Η.Ε είναι το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο Κηδεμονιών και το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Ο Ο.Η.Ε αποτελεί από την ίδρυση του, ένα μοναδικό στο είδος του διεθνή οργανισμό. Γεννημένος αμέσως μετά τη νίκη των λαών κατά του φασισμού «για να σώσει τις επερχόμενες γενεές από την κατάρρα του πολέμου», ο Ο.Η.Ε στα 50 αυτά χρόνια της ύπαρξης του, καθρεφτίζει μέσα από τις αποφάσεις και διακηρύξεις του τις πιο σημαντικές μεταπολεμικές εξελίξεις στον τομέα των διεθνών σχέσεων. Μέσα από τις αποφάσεις και διακηρύξεις του μπορεί να δει κανείς ότι ο ΟΗΕ έχει καταστεί ο πιο αντιπροσωπευτικός και παραδεκτός διεθνής οργανισμός που γνώρισαν ποτέ οι λαοί και τα κράτη.

Στο διάστημα της 50χρονης ύπαρξης του ο ΟΗΕ πήρε πολλές και σημαντικές αποφάσεις στον τομέα του αφοπλισμού και της ενίσχυσης της διεθνούς ασφάλειας, της μη ανάμειξης στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών, της προστασίας της ανεξαρτησίας και κυριαρχίας τους, συγκάλεσε Παγκόσμιες Συνδιασκέψεις για την προώθηση του Αφοπλισμού, ενέκρινε τις Συνθήκες απαγόρευσης των δοκιμών πυρηνικών όπλων στον αέρα, στην ξηρά και υποβρυχίως και τη Συνθήκη για τα βακτηριολογικά όπλα και άλλα. Επίσης η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ πήρε σημαντικές αποφάσεις κατά της αποικιο-

κρατίας, του ρατσισμού και της εθνικής καταπίεσης.

Όλα αυτά που αναφέραμε και πολλά άλλα, για το οποία δεν έγινε ειδική αναφορά, αποτελούν την πολύ σημαντική προσφορά του ΟΗΕ. Όμως ο ΟΗΕ στη διάρκεια της μακρόχρονης ζωής του έχει παρουσιάσει και πολλές αδυναμίες: Για παράδειγμα δεν είναι λίγες οι φορές που η ανθρωπότητα είδε να καταπατούνται κατάφωρα οι αρχές του Καταστατικού Χάρτη, διάφορες μικρές χώρες να γίνονται θύματα στρατιωτικής επιδρομής άλλων μεγαλύτερων χωρών, να μη γίνονται σεβαστά και να μη εφαρμόζονται στη πράξη ψηφίσματα του ΟΗΕ. Στον τομέα αυτό αναμφίβολα υπάρχουν ακόμη πολλά που θα πρέπει να γίνουν. Ο ΟΗΕ θα πρέπει να βρει τρόπους ώστε στις διεθνείς σχέσεις να επικρατεί πάντοτε δικαιοσύνη και ίση μεταχείριση των διαφόρων κρατών, μικρών ή μεγάλων. Οι αρχές του Καταστατικού Χάρτη να γίνονται σεβαστές και τα ψηφίσματα του Οργανισμού να εφαρμόζονται πλήρως και από όλες τις χώρες.

Ο ΟΗΕ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ένα από τα διεθνή προβλήματα που απασχολούν τον ΟΗΕ είναι και το Κυπριακό που εδώ και σαράντα ολόκληρα χρόνια βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών χωρίς δυστυχώς να βρεθεί η λύση του. Ο ΟΗΕ ασχολήθηκε για πρώτη φορά με το Κυπριακό το 1954 όταν η Κυβέρνηση Παπάγου κατάθεσε για πρώτη φορά στις 16 Αυγούστου 1954 ελληνική προσφυγή στην 9η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης του Διεθνούς Οργανισμού.

Σημαντική ιστορική παρέμβαση του ΟΗΕ υπήρξε το ομόφωνο ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας στις 4 Μαρτίου 1964 μετά τα αιματηρά γεγονότα του Δεκεμβρίου του 1963. Ακολούθησε η αποστολή της ειρηνευτικής Δύναμης του ΟΗΕ στην Κύπρο και η διεξαγωγή υπό την αιγίδα του ΟΗΕ συνομιλιών μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων για εξεύρεση λύσης, χωρίς όμως να σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος προς την κατεύθυνση επίλυσης του προβλήματος.

Από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο τον Ιούλιο και Αύγουστο του 1974 και την επακόλουθη κατοχή σχεδόν του 40% του εδάφους της, το Συμβούλιο Ασφαλείας, που είναι το κύριο όργανο του ΟΗΕ στο οποίο έχει ανατεθεί η κύρια εθνή για τη διαφύλαξη της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, υιοθέτησε πολυάριθμα ψηφίσματα για την «Κατάσταση στην Κύπρο».

Τα ψηφίσματα αυτά, είναι βασισμένα στους Σκοπούς και τις Αρχές των Ηνωμένων Εθνών και παρέχουν το πλαίσιο για μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του προβλήματος. Τα ψηφίσματα αυτά είναι υποχρεωτικά για τα Κράτη - Μέλη του ΟΗΕ. Αρκεί να τονίσουμε ότι το άρθρο 25 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών προνοεί ότι «τα Μέλη των Ηνωμένων Εθνών» συμφωνούν να αποδέχονται και να εκφράζουν τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας κατά συνέπεια απαιτεί ότι, εφόσον αυτό έχει πάρει απόφαση πάνω σε ένα πρόβλημα, όλα τα Κράτη - Μέλη της δίνουν πλήρη υποστήριξη υπό την έννοια ότι όχι μόνο αποδέχονται ένα συμφωνημένο κείμενο αλλά παρέχουν ισχυρή διπλωματική στήριξη σ' αυτήν και χρησιμοποιούν τη συλλογική επιρροή τους για να προσδώσουν ακατανίκητη βαρύτητα και κύρος σε μια δι-

και λύση.

Πολλά από τα ψηφίσματα του ΟΗΕ υπήρξαν σωτήρια για την Κύπρο. Το ψήφισμα του Μαρτίου 1964 με το οποίο αποφασίστηκε να αποσταλεί στην Κύπρο η ειρηνευτική δύναμη των Ηνωμένων Εθνών δημιούργησε διεθνές δίκαιο γιατί ανέφερε ρητά ότι τα στρατεύματα του ΟΗΕ θα έρχονταν στην Κύπρο για να βοηθήσουν την Κυβέρνηση της Κύπρου.

Το ψήφισμα 541 της 18ης Νοεμβρίου 1983 αναφέρει ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας αποδοκιμάζει τη διακήρυξη των Τουρκοκυπριακών αρχών με την οποία επιχειρείται η απόσχιση τμήματός της Δημοκρατίας της Κύπρου, θεωρεί την ανακήρυξη του ψευδοκράτους νομικά άκυρη και ζητά την απόσχιση της και καλεί όλα τα κράτη να μην αναγνωρίσουν οποιοδήποτε Κυπριακό κράτος άλλο από την Κυπριακή Δημοκρατία. Η μεγαλύτερη προσφορά αυτού του ψηφίσματος είναι ότι παρεμπόδισε τη διεθνή αναγνώριση του ψευδοκράτους και διεφύλαξε την κρατική οντότητα της Κύπρου.

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με πλήθος ψηφισμάτων, που υιοθέτησε για το «Ζήτημα της Κύπρου» από την τουρκική εισβολή του 1974 έως σήμερα, απαιτεί μεταξύ άλλων, σεβασμό προς την κυριαρχία, ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα, ενότητα και το αδέσμευτο της Κυπριακής Δημοκρατίας, την άμεση και άνευ όρων αποχώρηση όλων των κατοχικών στρατευμάτων, την επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους κάτω από συνθήκες ασφάλειας, καθώς επίσης το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών όλων των Κυπρίων. Ειδικές ανα-

φορές γίνονται επίσης και στην ανάγκη για διερεύνηση και εξακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων. Τα ψηφίσματα αυτά, που έχουν συστηματικά καταπατηθεί και παραγνωρισθεί με περιφρόνηση από την Τουρκία, παραμένουν ανεφάρμοστα μέχρι σήμερα, με αποτέλεσμα το κυπριακό πρόβλημα να οδηγείται από το ένα αδιέξοδο στο άλλο.

Για το σπάσιμο του σημερινού αδιέξοδου και την επίτευξη δικαίας, μόνιμης και βιώσιμης λύσης, χρειάζεται όπως τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ και ιδιαίτερα τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας υποστηρίξουν αποφασιστικά τις προσπάθειες του Γ.Γ. του ΟΗΕ και πιάσουν την τουρκική πλευρά να εγκαταλείψει την αδιάλλακτη στάση της ώστε να δημιουργηθεί κινητικότητα στο Κυπριακό.

Ο ΟΗΕ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι σ' όλα αυτά τα 50 χρόνια από την ίδρυση του ΟΗΕ, ο Διεθνής Οργανισμός έχει καταστεί το πιο αντιπροσωπευτικό σώμα για τους λαούς και τα κράτη και πρόσφερε πάρα πολλά στην προσπάθεια εδραίωσης της παγκόσμιας ειρήνης και ανάπτυξης της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών του. Η προσφορά των Ηνωμένων Εθνών μπορεί να φανεί καλύτερα αν αναλογιστούμε πως θα ήταν η διεθνής κατάσταση αν δεν υπήρχε ο ΟΗΕ. Η αναγκαιότητα των Ηνωμένων Εθνών φαίνεται και από τον ίδιο το ρυθμό αύξησης του αριθμού των μελών του. Το 1945 υπόγραψαν τον ιδρυτικό καταστατικό χάρτη 51 χώρες, ενώ σήμερα ο ΟΗΕ αριθμεί 184 μέλη. Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, παρά τα προβλήματα και τις αδυναμίες του, στα πενήντα χρόνια της ύπαρξης του συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στη δια-

τήρηση της παγκόσμιας ειρήνης σε περιόδους πολύ δύσκολους και στην ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ κρατών με διαφορετικά κοινωνικά συστήματα.

Σήμερα με τη νέα τάξη πραγμάτων που διαμορφώνεται, ο ρόλος των Ηνωμένων Εθνών παρουσιάζεται υποβαθμισμένος. Όμως εάν οι σκοποί και οι χώρες-μέλη και ιδιαίτερα αν παύσει η προσπάθεια που καταβάλλεται σήμερα με στόχο όπως ο ΟΗΕ κατευθύνεται και ποδηγετείται από συγκεκριμένα κέντρα λήψεως αποφάσεων, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν να διαδραματίσουν πολύ σημαντικό ρόλο και στις νέες συνθήκες.

Η Κύπρος που συνεχίζει να αποτελεί θύμα εισβολής και κατοχής για 22 τώρα χρόνια επιβεβαιώνει την προσήλωση της στους σκοπούς και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη, που αποβλέπουν στην επικράτηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, στην προαγωγή της διεθνούς συνεργασίας για την επίλυση διεθνών προβλημάτων, στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών. Ο λαός μας εξακολουθεί να βασίζει τις ελπίδες του στην προσφορά των καλών υπηρεσιών του Γ. Γραμματέα του ΟΗΕ για εφαρμογή των ψηφισμάτων του Οργανισμού και εξεύρεσης μιας δίκαιης και συνολικής λύσης. Μιας διευθέτησης, που να κατοχυρώνει την ανεξαρτησία, κυριαρχία, εδαφική ακεραιότητα και ενότητα της χώρας και να διασφαλίζει την πλήρη εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών όλων των πολιτών της, χωρίς διακρίσεις. Μια τέτοια λύση θα απέβαινε προς όφελος και των δύο κοινοτήτων, αλλά ταυτόχρονα θα εξηπηρετούσε αφάνταστα και την υπόθεση της ειρήνης στην πολύ ευαίσθητη περιο-

χή μας.

Ο ΟΗΕ ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΤΕΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΕΡΟΣ

Είναι ηλίου φαεινότερον ότι στους κόλπους του ΟΗΕ αντανακλώνται όλες οι μεγάλες αντιθέσεις του σύγχρονου κόσμου, οι πολιτικο-κοινωνικοί συσχετισμοί και οι συγκρούσεις οικονομικών συμφερόντων και ανταγωνισμών που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη κοινωνία. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα σε αρκετές περιπτώσεις οι αποφάσεις του να εφαρμόζονται επιλεκτικά και να ισχύουν δύο μέτρα και δύο σταθμά. Το γεγονός, αυτό οδηγεί τους λαούς να αμφισβητούν την αξιοπιστία του Οργανισμού. Βέβαια, γι' αυτό δεν φταίνε οι ιδέες και οι αρχές του ΟΗΕ, αλλά για τους λαούς που καταπιέζονται, αδικούνται και υποφέρουν, παράλληλα με την ύπαρξη άρχων, είναι εξίσου σημαντικός και ο τρόπος εφαρμογής αυτών των αρχών.

Το όραμα για τη δημιουργία ενός νέου κόσμου που, με τη δημιουργία κατάλληλων οργανισμών και μηχανισμών, να εγγυάται τη διαφύλαξη της ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας και ανάπτυξης ολόκληρης της ανθρωπότητας, μπορεί και πρέπει να προκύψει μέσα από τη δημοκρατική και εξελικτική μεταρρύθμιση του σημερινού συστήματος των Ηνωμένων Εθνών.

Δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας ότι ο ΟΗΕ δεν είναι θεόπεμπτος και αδέκαστος κριτής, αλλά αποτελεί κομμάτι του σύγχρονου κόσμου γι' αυτό και φέρει όλες τις αδυναμίες που το χαρακτηρίζουν. Οι αδυναμίες του ΟΗΕ σε μεγάλο βαθμό προκύπτουν από τη συνεχή προσπάθεια των ισχυρών της γης να διασφαλίσουν με κάθε τρόπο τα ποικίλα πολιτικά